

2,5 metru navíc pro stromy

Novela zákona o ochraně zemědělského půdního fondu dává zelenou výsadbám podél cest

Autorka: Miroslava Floriánová, Nadace Partnerství

Prvního července 2024 vstoupil v platnost zákon o ochraně zemědělského půdního fondu, který mění dosavadní právní úpravu. Ve stínu „velkých věcí“, jako je omezení výstavby hal na orné půdě, nebo stanovení pravidel pro agrovoltaiky, zůstala neprávem skryta změna zákona o pozemních komunikacích. Právě ta by mohla znamenat zásadní změnu pro snahy o obnovu „krajinné mozaiky“, tvořené především sítí cest s doprovodnou výsadbou stromů.

Zákon č. 183/2024 Sb., kterým se mění zákon 334/1992 Sb., o ochraně zemědělského půdního fondu, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

ČÁST TŘETÍ

Změna zákona o pozemních komunikacích

Čl. V

V § 15 zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích, ve znění zákona č. 80/2006 Sb. a zákona č. 268/2015 Sb., se doplňuje odstavce 3, který zní:

„**(3)** Na silničním pozemku se přípustná vzdálenost stromu od společné hranice se sousedním pozemkem podle občanského zákoníku snižuje v rozsahu, v jakém je to nezbytné pro splnění požadavků podle odstavce 1, přičemž však nesmí být kratší než 0,5 m. Na pozemku přilehlém k veřejně přístupné účelové komunikaci se tato vzdálenost snižuje v rozsahu, v jakém je to nezbytné pro zajištění bezpečnosti užití této komunikace, přičemž však nesmí být kratší než 0,5 m.“

Na první pohled ne zcela srozumitelná formulace přináší zásadní změnu: Snížení minimální odstupové vzdálenosti výsadeb stromů podél komunikací od sousedního pozemku **ze stávajících 3 metrů na půl metru**, přičemž ale zůstává v platnosti požadavek na zajištění bezpečnosti silničního provozu. Změna se týká komunikací I, II a III třídy, tedy od rychlostních až po účelové komunikace, například polní cesty.

Po komplexní pozemkové úpravě navržena polní cesta (modře) v k.ú. Vojkovice u Židlochovic, která propojuje stávající komunikaci s chatovou oblastí. Její pětimetrová šířka ještě před pár týdny umožňovala pouze vytvoření cesty. Dnes už by ji při troše dobré vůle mohli doplnit stromy.

Pohled zpět

Výše uvedená formulace tak jako „jiný právní předpis“ nahrazuje doposud platné ustanovení Občanského zákoníku požadující 3metrový odstup od hranice sousedního pozemku:

Zákon č. 89/2012 Sb. Občanský zákoník

§ 1017

(1) Má-li pro to vlastník pozemku rozumný důvod, může požadovat, aby se soused zdržel sázení stromů v těsné blízkosti společné hranice pozemků, a vysadil-li je nebo nechal-li je vzrůst, aby je odstranil. Nestanoví-li jiný právní předpis nebo neplyne-li z místních zvyklostí něco jiného, platí pro stromy dorůstající obvykle výšky přesahující 3 m jako přípustná vzdálenost od společné hranice pozemků 3 m a pro ostatní stromy 1,5 m.

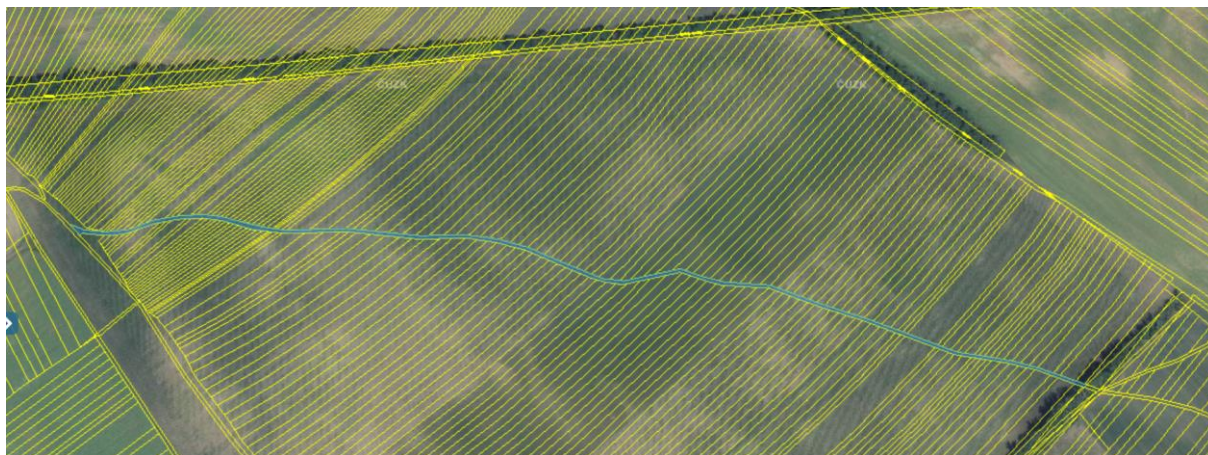
(2) Ustanovení odstavce 1 se nepoužije, je-li na sousedním pozemku les nebo sad, tvoří-li stromy rozhradu nebo jedná-li se o strom zvláště chráněný podle jiného právního předpisu.

Najít v naší krajině místo pro liniovou výsadbu dřevin bylo v leckterých katastrech takřka nemožné. Obzvlášť na pozemku obce či kraje.

K tomu, aby člověk mohl v krajině obnovit polní cestu s doprovodnou výsadbou, potřeboval doposud pozemek o minimální šířce 7-8 m.

Tři metry zabere komunikace, metr až dva je pak rozumný odstup kmene od okraje cesty či silnice. Je přitom potřeba uvažovat nejen velikost sazenice, ale i

rozměry dospělého stromu v budoucnu. Navíc je třeba zvážit, jestli se v místě bude pohybovat zemědělská technika. A ještě navíc další tři metry jako nejmenší přípustná vzdálenost od hranice sousedního pozemku! A to se stále bavíme o výsadbě jednostranné.

V některých katastrech bohužel ani výše popsaná změna zákona nepomůže a obnova krajinných struktur zůstává bez provedení Komplexních pozemkových úprav v praxi prakticky nemožná. Rozdrobená vlastnická struktura v k.ú. Hrušky (okres Břeclav), modře vyznačena obecní polní cesta o šířce necelých čtyř metrů, klikatící se napříč půdním blokem.

Pokud bychom zatoužili po výsadbě aleje oboustranné, pak se stejnou úvahou dostáváme na 11 až 13 metrů šířky. Ruku na srdce: kolik je v katastru vaší obce takto širokých cest? Jedna? Tak to máte opravdu štěstí. A předpokládám, že podél této cesty výsadba už dávno existuje.

"V rámci iniciativy Sážíme budoucnost hovoříme s realizátory a identifikujeme bariéry, které brání výsadbám. A právě třímetrová odstupová vzdálenost od sousedního pozemku byla jednou z nejčastěji zmiňovaných překážek, na kterou jsme opakovaně upozorňovali. Uvedená novela přináší zásadní změnu nejen pro drobné sázející z řad obcí a spolků, ale i pro klíčové hráče jako je Správa a údržba silnic nebo Státní pozemkový úřad" uvedla Anna Poledňáková, koordinátorka iniciativy Sážíme Budoucnost Nadace Partnerství.

Samozřejmě, řešení existovalo – se souhlasem vlastníka sousedního pozemku bylo možné vysazovat i ve vzdálenosti menší. V praxi ale tento krok znamenal oslovit pro výsadbu aleje desítky – **a leckde i stovky vlastníků**. Šíře sousedních pozemků může být totiž jen pár metrů a jeden pozemek nemusí mít jen jednoho či dva vlastníky.

Krajinné prvky

Uvedená novela ošetřuje i další aspekty, důležité pro zemědělce v souvislosti s dotační podporou jejich zemědělské činnosti. Krajinné prvky, kam patří i stromořadí podél cest, jsou nově evidovány jako součást půdního bloku a tudíž jsou na ně poskytovány plošné platby. To znamená, že pokud koruna stromu zasahuje nad pole, **není to důvod ke krácení dotace z důvodu zmenšení plochy zemědělského pozemku, tak, jak tomu bylo doposud.** Plochy, na kterých jsou stromořadí či jiné krajinné prvky zakládány, již **není nutné vyjímat ze zemědělského půdního fondu.** Třešničkou na dortu se stává fakt, že krajinné prvky jsou osvobozeny od daně z nemovitostí.

V silně zemědělské krajině Ořechova u Brna usilují o revitalizaci krajiny intenzivní obnovou polních cest. Nová právní úprava poskytuje další příležitosti i místním.

Ledy se hnuly

Zmenšením odstupu o 2,5 metru se otevírají nové příležitosti i tam, kde ještě před pár týdny nebyly. **Jak se to povedlo?**

To, že zákon o ochraně ZPF zasáhne do zákona o pozemních komunikacích, který svojí právní silou pohne s občanským zákoníkem, je cesta poněkud klikatá. Nejen očima krajináře ale právě tyto klikaté cesty bývají leckdy ještě cennější, než přímé. A ona klikatost je nezvratným důkazem toho, že na nejvyšších úrovních tří dotčených ministerstev – zemědělství, životního prostředí a dopravy – musela existovat společná vůle.

Věřím, že hledat v dnešní době to, co nás spojuje, způsoby, jak si navzájem pomoci naplňovat svoje cíle – to je právě to, co naše společnost (a příroda) potřebuje.

A teď už je to v rukou nás, krajinářů, projektantů, silničářů, starostů a zemědělců. Ten největší balvan byl odvalen a cesta je volná. Jít po ní ale nebude jednoduché. Bude potřeba hledat společnou řeč se všemi, kteří mají s krajinou co do činění, vymýšlet řešení, dohody a kompromisy. To, že se toto podařilo na úrovni nejvyšší, dává naději, že dokážeme nalézat řešení i na úrovni nejnižší. Podél cest za našimi humny.

Není pochyb o tom, že desetiletí komunistického režimu krajinnou mozaiku na našem území nevratně poškodily, jak dokládá letecký snímek státní hranice ČR – Rakousko v oblasti Jaroslavic na Znojemsku. O tom, že je na naší straně hranice co napravovat svědčí i erozí vybělené části půdních bloků – zde již na povrch vystupuje podloží. Novela zákona o ochraně ZPF nám dává šanci po jednotlivých krůčcích i tady věci měnit.

Zdroj fotografie: mapy.cz